

a szándék megvalósításának általános érdemén túl a megírás kisebb, de sokszor erősen zavaró hibáiról. Néhány tanulmány belső rendezetlensége miatt néha úgy tűnik fel, hogy az író sokszor inkább megragadták, az egész probléma nem eléggé összeüggésbe fogott részei, s így maga a tanulmány sem emelheti fel az egész problémát. Egyik oka ennek, hogy az író nem választja külön tanulmányaiban a sajátosságosan életrajzi elemeket, az eszmei, történeti elemektől, hanem az előadás folyamatosságát hol egyik, hol a másik elem előléptetésével szabja meg. Ahogy ez a hiba az írói készségben jelentkezik, azt röviden a részletek pátozának nevezhetnénk. (Aki például nem ismeri eléggé a tanulmányhoz tartozó életrajzi adatokat, nehezen követheti az előadást a Misztótfalusirol szóló írásban. Másfelől mentes ettől a hibától a Wesselényi-esszé.)

Következményeként tűnhetik fel ennek a módszerbeli kiforratlanságnak, hogy Barabás Tibor gyakran kételkedik a megválasztott szó kifejező erejében, — s néha joggal kételkedik. A József Attila tanulmányban — mely sajnálatosan a legkevésbé sikerült — egyszer-egyszer a közhelyességig vagy a kínosan ható fogalmazásig fokozódik a kifejező erő hiánya. (Két idézet: „A Mama minden bizonynal a legszebb versei közé tartozik, — „Jolán, Etus cukorkát árultak, vagy ébredező leányáguk érzelmeiben botladoztak.“)

Kívánatos lett volna, hogy Barabás Tibor ne csak azok számára írta volna tanulmányait, akiről az ábrázolt korra vonatkozóan bizonyos már meglévő ismeretet feltételez, hanem azok számára is, akik alapjában ismeretlenül állanak a történelemmel szemben. Olcsó, kevésbé tudományos feladat ez ma? Ellenkezőleg, a legmagasabb, mert a leg-sürgősebb! (Például az Apáczai tanulmányban a presbiterianizmus és independentizmus bővebb megmagyarázása. Mit jeleznek ezek a fogalmak az egyházkormányzati jelentőségén túl a magyar fejlődésben?)

E bíráló szavakkal nem kívántuk csökkenteni a tanulmányok jelentőségét, inkább csak azért beszéltünk róluk, hogy Barabás Tibor következő írásaiban kevésbé forduljanak elő. A magyar mult sok értékét kell még a meghamisítások, a közöny rétegei alól feltárni, s Barabás Tiborra itt fontos feladatok várnak.

Dr. DÁNYI KÁROLY: NAGY FERFIK ÉLETÜK ALKONYÁN (Rákóczi, Széchenyi, Kossuth), Szeged, 1947.

Minden idők emberének megvan az a törekvése, hogy a mult nagy embereit a saját arcképére formálja. Holmi lírai magatartással ez lehetséges is bizonyos fokig, azonban a klasszikus lélek minden megnyilatkozásában örökké csak az marad, ami volt. Dányi Károly a tárgyi-lagos történetirő attitude-jével fordul a három „nagy“ felé azzal a tisztá szándékkal, hogy a vívódó magyar lélek reménytelen reményét, „csak azért is“ — ét, határtalan kétségbeesését mutassa be az ét alkonyán az eddig ismeretlen adatok alapján.

Legmegrázóbb Széchenyi önemésztő életének kétségbeesett jalkiáltása. Dányi Károly igazi történetirői készséggel rajzolja meg a „legnagyobb magyar“ utolsó napjait. Itt tudjuk meg, hogy Széchenyi miért szerette Petőfi „Örült“ — jét, aki csak azért „Örült“, mert egy nép minden erényét és hibáját volt képes jelkében hordozni. Itt tudjuk meg a „turini remete“ igazi állásfoglalását az 1867-es kiegyezéssel szemben. Kossuth mintha Kemény Zsigmond egy regény alakja lenne, aki végzetében hordozza népek végzetét századokon át. Dányi Károly értekezésével jó szolgálatot tett a mai történelem-tanításnak is. Nevelőink sok haszonnal forgathatják.

Musztát István

MOLDVAY GYÖZŐ: MAGAM KÖRÜL. Versek. (Misztótfalusi).

Moldvay Győző neve már nem ismeretlen írói körökben. A Délszigetben megjelent versei komoly reményekre jogosítottak vele szemben. Most megjelent verseskötete ezt a várakozást igazolta. Minden fiatal költő nem lehet se Petőfi, se Rimbaud. A velük szemben felállított követelményeknek szigorúaknak kell ugyan lenni, de nem túlzottnak. Moldvay Győző versei sem a beért költő versei még, de van mondanivalója, van állásfoglalása az éttel szemben és van tehetsége megmondani azt, amit érez és akar. Témaskalája már meglepően széles, bár inkább a részleteket látja még szívesebben, a mindenséghez való viszonyuk nélkül. Hangja tiszta, nyelvé érzi, hogy a nép nyelvét ismeri, formakézelése szinte biztosnak mondható.

Moldvay Győző verseskötete egy komoly tehetségnek biztos ígérete.

Czibor János

Madácsy László